

Täysistunto

Tiistai 9.12.2025 klo 14.15—2.07

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntoutuuttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 109/2025 vp
Valiokunnan mietintö StVM 27/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 27/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin perjantaina 5.12.2025 pidetyssä täysistunnossa. — Jatkamme yleiskeskustelua. Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.15 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssämme olevan hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää järjestelmää, vähentää turhaa byrokratiaa ja varmistaa, että viranomaiset voivat keskittyä siihen, mikä on tärkeintä: ihmisten toimintakyvyn ja työllistymisen tukemiseen.

Nykyinen järjestelmä on monimutkainen. Aktivointisuunnitelmia ja monialaisia työllistymissuunnitelmia on laadittu rinnakkain, mikä on aiheuttanut päällekkäistä työtä ja kuormittanut sekä hyvinvointialueita että työvoimaviranomaisia. Tämä ei ole asiakkaan etu.

Hallituksen esitys tuo tähän selkeyttä. Aktivointisuunnitelma laaditaan jatkossa vain niille työttömille, joiden pääasiallinen toimeentulo on toimeentulotuki. Työttömyysetuuteen oikeutetulle riittää monialainen työllistymissuunnitelma, joka on jo osa työllistymisen edistämistä koskevaa lainsäädäntöä. Näin poistamme päällekkäisyyksiä ja vapautamme ammattilaisten aikaa asiakastyöhön.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö tukee hallituksen esitystä ja korostaa, että muutos selkeyttää asiakkaan palvelupolkua ja vahvistaa monialaista yhteistyötä. Kuntouttava työtoiminta säilyy viimesijaisena palveluna niille, jotka eivät kykene osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin. Tämä on tärkeä periaate: ketään ei jätetä yksin.

Oppositioista on esitetty kolme keskeistä kritiikkiä, joihin haluan vastata.

Ensinnäkin on väitetty, että hallinnollisten velvoitteiden keventäminen heikentäisi asiakkaiden oikeusturvaa. Tämä väite ei pidä paikkaansa. Aktivointisuunnitelma ei ole itseisarvo vaan väline. Kun päällekkäisyydet poistetaan, asiakkaan palvelupolku selkeytyy ja vastuut ovat selvät. Monialainen työllistymissuunnitelma säilyy, ja se on laajempi ja kattavampi kuin aktivointisuunnitelma. Asiakkaan oikeudet eivät heikkene, päinvastoin, palveluista tulee johdonmukaisempia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Toiseksi on sanottu, että tämä on säästötoimi ihmisten kustannuksella. Tämäkin väite on virheellinen. Kyse ei ole palvelujen karsimisesta vaan hallinnollisen taakan vähentämisestä. Kun viranomaiset käyttävät vähemmän aikaa paperityöhön, he voivat käyttää enemmän aikaa asiakkaiden tukemiseen. Tämä on nimenomaan asiakaslähtöinen uudistus, joka parantaa palveluiden laatua.

Kolmanneksi on nostettu esiin huoli siitä, että kuntouttava työtoiminta menettäisi merkityksensä. Tämä ei pidä paikkaansa. Kuntouttava työtoiminta säilyy viimesijaisena palveluna niille, jotka eivät kykene osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin. Hallitus ei ole poistamassa tätä turvaverkkoa vaan varmistamassa, että se kohdentuu oikein.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus tukee myös julkisen talouden kestävyyttä. Hallinnollisten velvoitteiden vähentäminen säästää resursseja, mutta ennen kaikkea se tukee ihmisiä: vähemmän byrokratiaa, enemmän aikaa kuntoutukselle ja työllistymiselle. Se on linjassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa: selkeämpi, tehokkaampi ja asiakaslähtöisempi järjestelmä.

Hallituspuolueet katsovat, että tämä esitys on askel kohti parempaa palvelua ja vahvempaa työllisyyttä. Kannatan hallituksen esitystä ja valiokunnan mietintöä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

14.19 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Hallitus uudistaa sosiaali- ja työllisyyspalveluita, mikä pitää sisällään lakiesityksen kuntouttavasta työtoiminnasta. Uudistuksen tavoitteena on päällekkäisen hallinnon purkaminen, palvelupolkujen yksinkertaistaminen sekä resurssien kohdentaminen sinne, missä on kaikista suurin tarve.

Esityksen myötä aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa vain niille, jotka saavat työttömyyden perusteella toimeentulotukea. Heille, jotka ovat työttömyysetuuden piirissä, laadittaisiin jatkossa monialainen työllistymissuunnitelma. Tämä muutos yksinkertaistaa ja selkeyttää palveluja, vähentää asiantuntijatason byrokratiaa ja poistaa aktivointisuunnitelman ja monialaisen työllistymissuunnitelman päällekkäisyydet. Asiakkaan näkökulmasta prosessi tulee huomattavasti ymmärrettävämmäksi, ja ammattilaisten työ puolestaan sujuvoituu huomattavasti.

Arvoisa puhemies! Valiokunta jakaa hallituksen arvion siitä, että hallinnollisten rakenteiden keventäminen on perusteltua ja että olemassa olevat resurssit tulee kohdentaa niille, jotka tarvitsevat monialaista tukea kaikista eniten. Aktivointisuunnitelmien määrän arvioidaan laskevan vuodessa liki 49 000:lla, ja tämä purkaa hyvinvointialueiden työtaakkaa, mikä tarkoittaa myös kustannusten laskua.

Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin tärkeä huomio siitä, että nämä muutokset voivat lisätä tarvetta vahvistaa henkilöstön osaamista työvoimaviranomaisissa ja Kelassa. Valiokunta korostaakin sitä, että muutosten vaikutuksia tulee seurata hyvin tarkasti. Samalla valiokunta tunnistaa sen, miten merkittävä rooli kolmannella sektorilla on palveluiden toteuttajana käytännössä. On kuitenkin hyvä muistaa, että tämän esityksen muutokset koskevat kuitenkin vain viranomaisten tehtäviä eivätkä kolmannen sektorin toimintaa.

Arvoisa puhemies! Oppositio on ollut huolissaan siitä, että aktivointisuunnitelman rajaaminen koskisi jatkossa vain toimeentulotukea saavia ja jättäisi muut työttömät täysin ilman tukea. Huoli on onneksi turha, sillä sosiaalihuollon palveluvalikoimassa pysyy edelleen sosiaalinen kuntoutus ja muut sellaiset palvelut, joita voidaan järjestää palvelutarpeen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

arvion ja päätöksen perusteella. Ketään ei jätetä palveluiden ulkopuolelle, mutta palveluja tarjotaan entistä kohdennetummin, jotta ne palvelevat ihmisiä parhaalla mahdollisella tavalla.

On myös esitetty epäilyksiä siitä, että tämän esityksen myötä hyvinvointialueiden tehtävät vain lisääntyisivät entisestään eivätkä vähentyisi. Asiantuntijat ovat kuitenkin todenneet, että työnjako viranomaisten välillä selkeytyy ja nimenomaan hallinnollinen työ vähenee. Yhtenä hallitusohjelman tavoitteista oli vähentää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollista työtaakkaa, ja tämä esitys edistää juuri sitä.

Arvoisa puhemies! On syytä korostaa, että vaikka kuntouttavan työtoiminnan nykymuoto ei jatku sellaisenaan, työttömien palvelut eivät katoa mihinkään vaan päinvastoin. Palveluita kehitetään parhaillaan kahden ministeriön yhteistyönä. Tarkoituksena on, että työvoimapalveluihin voisi osallistua mahdollisimman moni työtön ja sosiaalihuollon tuki tulisi niiden palveluiden rinnalle silloin, kun sitä tarvitaan lisäksi. Tällä esityksellä taataan tarkoituksenmukaiset palvelut, vähennetään byrokratiaa, selkeytetään palvelupolkuja ja kohdennetaan resursseja niille, jotka tarvitsevat eniten tukea. Se on sekä asiakkaan että jokaisen veronmaksajan etu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

14.23 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Meillä on kuntouttavan työtoiminnan muuttamista koskeva lainsäädäntö esillä, ja tässä täytyy muistaa, että hallitus on tämän lakiesityksen lisäksi antanut eduskunnalle yleistuen yhteensovittamista koskevan hallituksen esityksen 112, toimeentulotukea ja kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lakiesityksen 116 sekä työnhakijan palveluprosessia ja työnvälityspalvelujen kehittämistä koskevat lakiesitykset. Tässä on neljän lain iso kokonaisuus, jonka yhteisvaikutuksia ei ole käytännössä arvioitu, mutta kaikki liittyvät toisiinsa.

Katselen tätä ja puhun tästä nytten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan näkökulmasta enimmäkseen. Asiantuntijalausunnossa on todettu, että kuntouttava työtoiminta olisi kohdennettava tarkasti oikealle kohderyhmälle ja sitä ei tule käyttää palkkatuetun työn tai muun työsuhteisen työn korvikkeena. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalipalvelu, johon henkilö voidaan ohjata osallistumaan joko aktivointisuunnitelmassa tai monialaisessa työllistymissuunnitelmassa. Esityksen perusteella noin 60 prosenttia nykyisen aktivointisuunnittelun piirissä olevista työttömyysetuutta saavista ihmisistä, työttömistä, ei tarvitse työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen tai Kansaneläkelaitoksen palvelujen yhteensovittamista — eli 40 prosenttia tarvitsee. Sillä on tässä erittäin iso osa, että kun kuntouttavaan työtoimintaan mennään, niin pitää näiden palveluiden olla saatavilla yli rajojen.

Erityinen huomio tästä liittyy hyvinvointialueisiin, koska niitten palvelujen piirissä on tässä kuntouttavassa työtoiminnassa kohtuullisen paljon ihmisiä, ja nyt on tekeillä joitain työryhmiäkin, joissa katsotaan, miten kuntouttavaa työtoimintaa jatkossa tehdään. Valiokuntana me pidimme — työelämä- ja tasa-arvovaliokunta piti — tärkeänä, että asiakkaiden palveluiden saatavuuden turvaamiseksi tarkasteltaisiin jatkossa mahdollisuutta asettaa hyvinvointialueille työllistymisen edistämiseen liittyviä kannusteita. Tämä tarkoittaisi sitä, että hyvinvointialueilla pitäisi olla oma vastuu siitä, kun ollaan kuntouttavassa työtoiminnassa, kun se tällä hetkellä on kuntien vastuulla työttömyysetuuden kautta. Myös hyvinvointialueilla pitäisi olla kannusteita hoitaa niitä palveluja niin, että palveluista päästäisiin eteenpäin ja kuntouttava työtoiminta johtaisi siihen tulokseen, että ihmiset palaisivat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

työmarkkinoille. Tämä on yksi tämän kokonaisuuden asioista, joka pitäisi jatkossa viedä eteenpäin. Ja sitten nämä neljä lakiesitystä, jotka tähän liittyvät, liippaavat tätä kaikkea.

Arvoisa puhemies! Sitten tämä työllistymistä tukevien palvelujen väheneminen on olennainen huomio. Voi sanoa, että tässä heikentyneessä työllisyystilanteessa ja kasvaneessa pitkäaikaistyöttömyydessä kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät ovat pudonneet koko maassa vuoden 24 alusta lukien. Esimerkiksi Turun työllisyysalueella asiakkaiden määrä on vähentynyt 50 prosenttia, eli palvelujen saatavuuden heikkeneminen ja lisäksi toimintavolyymin lasku ovat vieneet kuntouttavaa työtoimintaa tuottavien järjestöjen talouden kriisiin, joka uhkaa koko sektorin toimintakykyä välityömarkkinoilla. Meidän välityömarkkina on rapautunut, ja pitäisi kiinnittää huomiota siihen, että vaikka tarvitaan kuntouttavaa työtoimintaa, niin ei ole oikein markkinaa, missä sitä tehdään.

Sitten tämän hallinnollisen taakan osalta tilanne on se, että nyt kun työllisyyspalveluissa näitä asioita tehdään ja sinne viedään henkilöitä, niin heidän arvionsa mukaan noin 25—30 prosenttia on sellaisia työnhakijoita, jotka tarvitsevat ensisijaisesti sosiaali- ja muita palveluja eivätkä ole työnvälityksen palvelujen piirissä ensisijaisesti. Tässä keskustelussa, mitä on käyty, mielestäni kehityssuunta näyttää olevan se, että työllisyyspalveluista, kuntien työllisyyspalveluista on entistä enempi tulossa sosiaalitoimisto, ja se ei ole hyvä suunta, koska niitten tärkein tehtävä on työllistämisen edistäminen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

14.28 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelemme esitystä, joka hallituksen mukaan keventää hallinnollista taakkaa ja tekee palveluista sujuvampia. Mutta kun tätä lakia tarkastelee tarkemmin, huomaa nopeasti, ettei kyse ole vain teknisestä muutoksesta. Kyse on arvovalinnasta, siitä, kenen puolella hallitus seisoo vaikeina aikoina. Valitettavasti tämä hallitus osoittaa jälleen kerran, että heikompiosaiset eivät kuulu sen prioriteetteihin.

Orpon—Purran hallitus esittää lakimuutosta, jonka varjolla se leikkaa 1,6 miljoonaa euroa hyvinvointialueitten rahoituksesta. Samalla kun hyvinvointialueet jo nyt kamppailevat hallituksen tiukaksi vetämän alijäämien kattamisajan, massiivisten säästöjen ja toimipisteiden sulkemisten kanssa, hallitus paiskaa lisää kiviä jo valmiiksi uupuneiden hartioille. Tähän päälle tulee vielä tavoite säästää sosiaalihuollon palveluista sata miljoonaa euroa kohdennettuna ihmisille, joilla ei yksinkertaisesti enää ole, mistä leikata.

Keskusta kannattaa järkevää byrokratian purkua. Kannatamme päällekkäisten järjestelmien karsimista ja työn sujuvoittamista silloin, kun se parantaa palveluja. Mutta tällä kertaa ajoitus, kokonaisuus ja vaikutusarviot ovat yksinkertaisesti kestäättömiä. Työllisyyspalvelut ovat vasta siirtyneet kunnille, uudet tukimallit ovat eduskunnan käsittelyssä, ja useat toimeentuloon ja työllisyyteen liittyvät uudistukset ovat juuri nyt murroksessa. Silti hallitus kiirehtii muutoksia, joiden seurauksia kukaan ei kykene luotettavasti arvioimaan.

Ja mistä lausunnot kertovat? Ne kertovat epävarmuudesta. Ne kertovat riskistä, että säästöjä ei synny lainkaan. Ne kertovat siitä, että Kelan hallinnollinen työ kasvaa, että viranomaisresurssien tarve lisääntyy ja että hyvinvointialueet joutuvat kantamaan entistä raskaamman vastuun. Tämä ei ole hallinnollisen taakan keventämistä. Tämä on sen siirtämistä ja pahentamista.

Pahinta kuitenkin on, että esitys kasvattaa väliinputoajien joukkoa. Kun aktivointisuunnitelma rajataan vain toimeentulotukea saaviin, ulkopuolelle jää ihmisiä, jotka eivät syystä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

tai toisesta saa toimeentulotukea mutta joilla on ilmeinen palvelutarve — ihmisiä, jotka ovat liian työkyvyttömiä avoimille työmarkkinoille mutta liian terveitä järjestelmän silmissä saadakseen tarvitsemansa tuen. Juuri näitä haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä keskusta haluaa puolustaa.

Arvoisa puhemies! Me keskustassa sanomme selvästi: Jokaisella työttömällä työnhakijalla on oikeus tulla nähdyksi yksilönä, ei hallituksen säästölistojen rivinä. Palveluihin ohjaamisen pitää perustua todelliseen tarpeeseen, ei hallinnolliseen kikkaan tai valtiovarainministeriön taulukkoon. Meidän Suomen pitäisi olla sellainen, jossa ketään ei jätetä yksin — ei silloin, kun työttömyys pitkittyy, eikä silloin, kun elämä vaatii enemmän tukea ja ohjausta. Siksi esitämme, että hallituksen esitys hylätään, ja siksi vaadimme, että eduskunta edellyttää hallitukselta lakimuutoksen vaikutusten tarkkaa seurantaa ja valmiutta palauttaa aktivointisuunnitelma laajempaan käyttöön, jos ihmiset alkavat pudota järjestelmän läpi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

14.32 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin tämän hallituksen esityksen tavoitteena on tehdä reilun puolentoista miljoonan euron leikkaus hyvinvointialueiden rahoitukseen. Esityksen tavoite byrokratian ja päällekkäisyyksien purkamiseksi kuten myös toimintojen sujuvoittaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen ovat lähtökohtaisesti myös keskustan mielestä kannatettavia. Näiden muutosten ajoitus ja yhteisvaikutus muiden hallituksen tekemien toimien kanssa ovat sen sijaan keränneet runsaasti ja perustellusti kritiikkiä. Hallituksen tekemät leikkaukset hyvinvointialueille ja epärealistisen tiukka alijäämien kattamiseen käytettävissä oleva aikataulu ovat pakottaneet useat hyvinvointialueet tekemään toiminnan uudelleenjärjestelyjä, sulkemaan toimipisteitä ja irtisanoimaan työntekijöitä — kaikki tämä sen takia, jotta talous saadaan tasapainotettua hallituksen vaatimassa aikataulussa. Kaiken tämän päälle Orpon hallituksella on lisäksi tavoitteena säästää sosiaalihuollon palveluista se 100 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Työllisyyspalvelut ovat vasta siirtyneet tämän vuoden alussa kuntien vastuulle. Tämän vuoksi monet käytännöt ja yhteistyörakenteet ovat vielä muotoutumassa. Eduskunnalla on myös parhaillaan käsittelyssä hallituksen esitys yleistuesta, jossa työmarkkinatuki ja peruspäiväraha yhdistetään yhdeksi tueksi, hallituksen esitys toimeentulotuen uudistamisesta sekä hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalvelujen kehittämiseksi. Kaikki nämä esitykset ja jo tehdyt muutokset vaikuttavat suurelta osin samoihin ihmisiin ja samoihin palveluihin.

On selvää, että palvelujen käyttäjien näkökulmasta tärkeintä on toimiva palveluohjaus, palvelutarpeiden arvion onnistuminen ja annettavien palveluiden tarpeen mukainen kohdentuminen. Tämä on tilanne myös kuntouttavan työtoiminnan osalta. Kuntouttava työtoiminta on lain mukaan tarkoitettu pitkään työttömänä olleille tai toimeentulotukea saaneille henkilöille, joiden edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille tai osallistua koulutukseen tai julkiseen työvoimapalveluun kuntouttavalla työtoiminnalla pyritään edistämään. Kuntouttavaan työtoimintaan tulisi ohjata vain sellaisia työnhakijoita, joilla on siihen tarve ja jotka hyötyvät tästä palvelusta.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Mattilakin totesi, sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitokselle annettussa lausunnossa todetaan, että hallituksen esityksen vaikutustenarviointiin sisältyy suurta epävarmuutta eikä sen vuoksi voida varmuudella osoittaa, että lakimuutoksella tul-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

laan saavuttamaan sille asetetut tavoitteet. Tämä on jo hieman tutuksi tullut kaava lukuisien hallituksen esitysten arvioinneissa, nyt myös tämän esityksen kohdalla.

Hallituksen esityksen vaikutukset julkiseen talouteen ovat epävarmoja, ja kokonaistaloudelliset vaikutukset jäävät esityksessä epäselviksi. Kelan hallinnollisen työn arvioidaan kasvavan, ja yhdessä yleistukiesityksen kanssa esitys voi edellyttää Kelalle lisäresursseja ja lisätä myös eri toimijatahojen henkilöstön koulutustarpeita.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalle annetuissa lausunnoissa on todettu, että hyvinvointialueiden rahoitusta ei tulisi arvioiden epävarmojen säästöjen perusteella vähentää — tämä yksinkertaisesti siitä syystä, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön ja työllistämisen monialaisesta edistämisestä annetun niin sanotun TYM-lain toimeenpanoon liittyvät tehtävät pikemminkin lisääntyvät kuin vähentyvät meneillään olevien muutosten seurauksena. Saatujen arvioiden perusteella esitys ei tuota todellisia säästöjä vaan pikemminkin lisää viranomaisten työmäärää ja palvelujärjestelmän kustannuksia. Kela on arvioinut, että sille aiheutuu lisääntyvän hallinnollisen työn vuoksi palvelutarvearvioinnista ja monenlaisista työllistämissuunnitelmista yhteensä yli 700 000 euron toimintamenolisäys vuosittain. Lausunnoissa on myös arvioitu, että muutos tulisi vaikeuttamaan TYM-lain mukaisen palvelumallin kehittämistä sekä uusien työvoimaviranomaisten ja hyvinvointialueiden välisen vasta käynnistyneen yhteistyön rakentamista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

14.36 Timo Suhonen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuntouttavan työtoiminnan peruste on tarjota pitkäaikaistyöttömille ja heikossa työmarkkina-asemassa oleville ihmisille matalan kynnyksen tukea, jonka tavoitteena on vahvistaa työ- ja toimintakykyä, ehkäistä syrjäytymistä, tarjota askel kohti työllistymistä, sisällyttää sosiaalipalvelun näkökulma työttömän tilanteeseen. Nämähän ovat siis kuntouttavan työtoiminnan tärkeitä periaatteita, ja tämä on varsin tärkeä prosessi noin kaiken kaikkiaan.

Nyt hallitus esittää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamista niin, että jatkossa aktivointisuunnitelma laadittaisiin vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavalle henkilölle, kun taas työttömyysetuuteen oikeutetulle voidaan laatia työllistymissuunnitelma tai monialainen työllistymissuunnitelma.

Hallituksen esityksen mukaan sen vaikutusten arviointiin ja arvioinnin perusteena oleviin oletuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä tietopohja on ollut puutteellinen. Lisäksi vaikutusarvioiden laatimista vaikeuttavat työllisyysalueiden juuri alkanut toiminta muutoksineen, hyvinvointialueiden talouden tasapainottaminen ja hallituksen linjaukset tulevista sosiaalihuollon säästöistä.

On tärkeää, että palveluprosesseja pyritään sujuvoittamaan ja pyritään tehostamaan palveluiden oikeaa kohdentumista. Asiantuntijakuulemisissa on esitetty kuitenkin huolia asiakkaiden ohjautumisesta oikeisiin palveluihin ja palveluihin pääsystä ylipäätään. Esitykseen sisältyy nyt riskejä siitä, että osa henkilöistä, joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita mutta ei toimeentulotukioikeutta, jää palvelujen ulkopuolelle. Mikäli palvelutarvetta ei tunnisteta, palvelun ulkopuolelle uhkaa jäädä siis paljon henkilöitä, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta. Ylipäätään työttömien asiakkaiden palvelupolku ei ole mutkaton ja on olemassa riski, ettei vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille palvelua ole saatavissa oikea-aikaisesti tai riittävän laadukkaasti. Palvelun saatavuuden ja laa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

dun heikkeneminen taas johtaa palvelutarpeiden kasaantumiseen ja työllistymisen edellytysten heikkenemiseen, mikä lisää kustannuksia edelleen.

Arvoisa herra puhemies! Tähän liittyvä vastalause on siis varsin perusteltu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen poissa — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

14.38 Juha Viitala sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää, että kuntoutuksen työtoiminnan aktivointisuunnitelma laadittaisiin jatkossa vain niille, jotka saavat toimeentulotukea työttömyyden perusteella. Työttömyysetuutta saaville ohjaus perustuisi monialaiseen työllistymissuunnitelmaan. Tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, eli palveluprosessien sujuvoittaminen, byrokratian keventäminen ja päällekkäisyyksien vähentäminen, mutta jo hallituksen oman esityksen vaikutusarvioissa ja valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on todettu, että nämä tavoitteet eivät todennäköisesti toteudu. Ennen kaikkea ei ole varmuutta, että työttömät ohjautuisivat oikea-aikaisesti heille soveltuviin palveluihin.

Esitys ja erityisesti siihen liittyvä 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkaus hyvinvointialueille ovat riittämättömästi perusteltuja. Jopa hallituksen oman esityksen perusteluissa myönnetään, että sen vaikutusten arviointi perustuu puutteelliseen tietoon. Työllisyysalueet ovat vasta aloittaneet, ja samalla hyvinvointialueet tasapainottavat talouttaan. Asiantuntijoiden viesti on varovainen: tarkoitus hyvä mutta vaikuttavuus epävarma. Muun muassa THL:n arvio on, että säästöjä ei todennäköisesti synny vaan kokonaiskustannukset voivat jopa kasvaa monialaisten palvelujen ja hallinnollisen työn lisääntyessä, mutta kuten aina, rahoitusalueilta leikataan joka tapauksessa. On kohtuutonta leikata rahoitusta näin epävarman kokonaisuuden keskellä.

Esityksen logiikka siirtää työvoimaviranomaisille painetta tunnistaa työ- ja toimintakyvyn rajoitteita ja ohjata oikeiden palveluiden piiriin. Jos palvelutarpeen tunnistaminen on tuu, jää palvelujen ulkopuolelle juuri se ryhmä, joka hyötyisi kuntouttavasta työtoiminnasta, eli ne henkilöt, joilla on merkittäviä rajoitteita muttei toimeentulotukioikeutta. Työttömien palvelupolku on jo nyt monimutkainen, ja vaarana on, että vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville palveluja ei ole saatavilla oikea-aikaisesti tai riittävän laadukkaasti. Kun saatavuus ja laatu heikkenevät, tarpeet kasaantuvat, työllistymisen edellytykset heikkenevät ja kustannukset nousevat.

Arvoisa puhemies! On kannatettavaa sujuvoittaa prosesseja ja karsia turhaa byrokrati-aa, mutta se täytyy tehdä niin, että ihmisten palvelutarpeet tunnistetaan varmuudella ja oikea-aikainen tuki turvataan. Nyt ehdotettu lakimuutos lisää epävarmuutta, kasvattaa riskiä palvelukatkoihin ja saattaa heikentää kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten osallisuutta. Samanaikainen rahoituksen leikkaaminen hyvinvointialueilta kasvat-taa riskejä entisestään. Meidän tehtävämme on varmistaa, että ihmiset eivät putoa palve-luista vaan pääsevät niihin oikeaan aikaan ja oikealla tuella. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg on poissa. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

14.42 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Esityksessä todellakin ehdote-taan muutettavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Se liittyy ensi vuoden ta-lousarvioesitykseen, ja tämän myötä hallitus toteuttaa 1,6 miljoonan euron leikkauksen hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

vinvointialueiden rahoitukseen. Myös keskusta kannattaa lähtökohtaisesti byrokratian ja päällekkäisyyksien purkamista, toimintojen sujuvoittamista ja hallinnollisen taakan keventämistä. Tältä osin hallituksen esitystä on pidetty valiokunnalle annetuissa lausunnoissakin kannatettavana. Sen sijaan esitettävien muutosten ajoitus ja yhteisvaikutus muiden hallituksen tekemien toimien kanssa on herättänyt runsaasti kritiikkiä. Useimpien hyvinvointialueiden taloustilanne on, kuten tiedetään, erittäin tiukka hallituksen tekemien leikkausten ja liian tiukan alijäämien kattamisajan vuoksi, ja useilla hyvinvointialueilla joudutaan tekemään toiminnan uudelleenjärjestelyjä, sulkemaan toimipisteitä ja irtisanomaan työntekijöitä, jotta talous saadaan tasapainotettua maan hallituksen vaatimassa aikataulussa.

Arvoisa herra puhemies! Tämän lakiesityksen vaikutusarviot ovat riittämättömiä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa lausunnossa on todettu, että hallituksen esityksen vaikutusten arviointiin sisältyy merkittävää epävarmuutta eikä voida varmuudella osoittaa, että lakimuutoksella tullaan saavuttamaan sille asetetut tavoitteet. Hallituksen esityksen vaikutukset julkiseen talouteen ovat epävarmoja, ja kokonaistaloudelliset vaikutukset jäävät esityksessä epäselviksi. Arvioiden mukaan Kelan hallinnollinen työ voi kasvaa, ja yhdessä yleistukiesityksen kanssa esitys voi edellyttää Kelalta lisäresursseja ja lisätä eri toimitahojen henkilöstön koulutustarpeita. Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa lausunnossa on todettu, että hyvinvointialueiden rahoitusta ei tulisi tässä esityksessä arvioitujen epävarmojen säästöjen perusteella vähentää, koska on yhtä todennäköistä, ellei todennäköisempääkin, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön ja lain toimeenpanoon liittyvät tehtävät pikemminkin lisääntyvät kuin vähentyvät meneillään olevien muutosten seurauksena.

Arvoisa herra puhemies! Väliinputoamisen riski kasvaa. Valiokunnalle annetussa lausunnossa on nostettu esille huoli asiakasryhmistä, jotka voivat jäädä hallituksen esittämien muutosten vuoksi väliinputoajiksi. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että lakimuutoksen seurauksena on myös mahdollista, että jotkin aktivointiehdon piiristä poistuneet työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevat asiakkaat saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Tällaisia henkilöitä saattaisivat olla esimerkiksi työnhakijat, jotka eivät saa toimeentulotukea mutta eivät työkyvyttömyyden vuoksi kykene osallistumaan mihinkään työllistymistä edistävään palveluun. Lisäksi nämä aktivointiehdon piiristä poistuneet työttömät, joilla on tosiasiallinen sosiaalihuollon palvelutarve mutta ei TYM-lain mukaista kolmen organisaation palvelujen yhteensovittamisen tarvetta, saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Aktivointisuunnitelman rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin voi sulkea ulkopuolelle henkilöitä, joilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen esimerkiksi perheen tulojen tai säästöjen vuoksi mutta joilla on silti selkeä palvelutarve. Riskinä on myös, että työttömän työnhakijan palvelutarvetta ei tunnisteta oikein ja hän jää vaille tarvitsemiaan palveluja.

Arvoisa herra puhemies! Niin kuin edustaja Mattila aiemmin jo toi esille, keskusta on jättänyt tähän lakiesitykseen vastalauseen, jossa esitetään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.46 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamista niin, että jatkossa aktivointisuunnitelma laadittaisiin vain toimeentulotukea työttömyyden perusteella saavalle henkilölle, kun taas työttömyysetuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

teen oikeutetulle voidaan jatkossa laatia työllistymissuunnitelma. Hallituksen esityksen omienkin vaikutusarviointien ja asiantuntijalausuntojen perusteella tavoitteiden saavuttaminen ei vaikuta lainkaan todennäköiseltä. Emme kannata esitystä, emmekä pidä siihen sisältyvää 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkausta hyvinvointialueilta perusteltuna. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL on arvioinut, että lakimuutos ei todennäköisesti tuo esitettyjä säästöjä, vaan se kokonaisuudessaan lisää viranomaisten ja palvelujärjestelmän kustannuksia muun muassa hallinnollisen työn kasvun myötä. Pidämme kohtuuttomana rahoituksen leikkaamista hyvinvointialueilta näin epävarman esityksen pohjalta.

Asiantuntijakuulemisissa oli esitetty huolia asiakkaiden ohjautumisesta oikeisiin palveluihin ja palveluihin pääsystä ylipäätään. Esitykseen sisältyy riski, että osa henkilöistä, joilla on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita mutta ei toimeentulotukioikeutta, saattaisi jäädä kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Mikäli palvelutarvetta ei tunnisteta, palvelun ulkopuolelle uhkaa jäädä henkilöitä, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta. Palvelun saatavuuden ja laadun heikkeneminen taas johtaa palvelutarpeiden kasaantumiseen ja työllistymisen edellytysten heikkenemiseen, mikä lisää tulevaisuuden kustannuksia edelleen.

Arvoisa puhemies! Huolta aiheuttaa myös työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien sosiaalipalveluiden kokonaisuuteen kohdistuva 12,5 miljoonan euron säästötavoite. Hallituksen omassa esityksessäänkin tuodaan esille riski, että osa aktivointiehdon piiristä poistuneista, työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevista asiakkaista saattaa jäädä kuntouttavan työtoiminnan ja mahdollisesti muidenkin hänelle tarpeellisten palveluiden ulkopuolelle. Esimerkiksi Sininauhaliitto on todennut, että jo tällä hetkellä palvelun ohjautuvuus on heikentynyt, kun hyvinvointialueet ohjaavat kuntouttavan työtoiminnan palveluun aiempaa vähemmän asiakkaita ja ovat samalla säästösyistä rajanneet palvelun kestoa. Ihmiset ovat enenevästi jääneet syrjäytymistä ehkäisevien ja työelämään suuntaavien palveluiden ulkopuolelle, vaikka tämän tavoitteen tietenkin pitäisi päinvastoin olla se, että ehkäisimme syrjäytymistä ja vahvistaisimme työelämään suuntautumista. Kyseessä ovat haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, joiden osallisuudesta meidän yhteiskunnassa tulisi kantaa erityistä vastuuta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

14.49 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Käsiteltävä lakiesitys on esitetty keinona sujuvoittaa palveluprosesseja, vähentää päällekkäisyyksiä ja keventää byrokratiaa. Tavoitteet ovat sinänsä oikeita, kuitenkin asiantuntijoiden lausunnot ja puutteellinen tietopohja osoittavat, ettei esitys tosiasiaassa vie näitä tavoitteita kohti. Päinvastoin, riskit ovat suuret ja vaikutukset epävarmat.

Hallitus myöntää itsekkin, että vaikutusarvioihin liittyy merkittävää epävarmuutta. Tietopohja on ollut heikko, työllisyysalueet ovat vasta käynnistyneet ja hyvinvointialueet kamppailevat raskaiden säästöpainneiden kanssa. Näissä olosuhteissa esitetään kuitenkin 1,6 miljoonan euron rahoitusleikkausta hyvinvointialueilta ilman, että voidaan osoittaa sen olevan perusteltua. Tämä on vastuutonta.

Asiantuntijat ovat olleet poikkeuksellisen yksimielisiä: esityksen tavoitteet eivät todennäköisesti toteudu. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos arvioi, että säästöjä ei synny, kustannukset pikemminkin kasvavat monialaisten palveluiden ja hallinnollisen työn lisääntyessä. Myös Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy on todennut, että hyvinvointialueiden tehtävät ei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

vät ole vähenemässä, vaan päinvastoin lisääntymässä käynnissä olevien muutosten seurauksena.

Arvoisa herra puhemies! Näiden arvioiden jälkeen rahoituksen leikkaaminen on kohtuutonta. On myös todellisia riskejä siitä, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä jää palveluiden ulkopuolelle. Jos työ- ja toimintakyvyn rajoitteita omaava henkilö ei saa toimeentulotukea, hän voi jäädä kokonaan kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Työvoimaviranomaisten vastuuta palvelutarpeen tunnistamisesta lisätään merkittävästi ilman, että heille on annettu lisäresursseja. Jos palvelutarve jää tunnistamatta, seurauksena on syrjäytymisen syveneminen ja kustannusten kasvu.

Meillä on jo nyt näyttöä siitä, että ohjautuvuus kuntouttavaan työtoimintaan on heikentynyt. Hyvinvointialueet ohjaavat palveluun vähemmän ihmisiä ja lyhentävät jaksoja, ja tämä näkyy suoraan siinä, että monet jäävät palveluiden ulkopuolelle. Nämä ihmiset eivät ole tilastoja, he ovat heikossa asemassa olevia, jotka menettävät mahdollisuuden tukeen ja kiinnittymiseen yhteiskuntaan. Samalla eduskunnassa on yhtä aikaa käsittelyssä useita toisiinsa kietoutuvia lakiesityksiä: yleistuki, toimeentulotuki, kuntouttava työtoiminta, työnhakijan palveluprosessi. Kokonaisvaikutuksia ei ole voitu arvioida, ja silti hallitus vie eteenpäin irrallisia, pistemäisiä muutoksia, jotka voivat pahimmillaan hajottaa palvelupolkuja entisestään.

Arvoisa herra puhemies! Emme voi hyväksyä lakimuutosta, jonka riskit ovat näin suuret ja hyödyt niin epävarmat. Emme voi hyväksyä esitystä, joka uhkaa syrjäyttää ihmisiä lisää ja heikentää hyvinvointialueiden jo valmiiksi tiukkaa tilannetta. Tässä vaiheessa on vastuutonta edetä näin heikosti valmistellun kokonaisuuden pohjalta ja vain toivoa, että seuraukset eivät ole vahingollisia. Tämä lakiehdotus tulisi hylätä, kuten SDP:n jäsenet valiokunnassa ovat esittäneet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

14.53 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Tässä kuntouttavaa työtoimintaa koskevassa esityksessä kannatettavia ovat sen tavoitteet tehostaa palveluprosesseja, keventää byrokratiaa ja vähentää päällekkäisyyksiä.

Mutta minun on pakko sanoa, että olen hieman hämmentyneenä kuunnellut hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja, kun otetaan huomioon, että hallituksen esityksessä sen omien vaikutusarvioiden ja valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella tavoitteiden saavuttaminen ei kuitenkaan vaikuta lainkaan todennäköiseltä.

Hallituksen esityksen mukaan sen vaikutusten arviointiin ja arvioinnin perusteena oleviin oletuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta, sillä käytettävissä oleva tietopohja on ollut puutteellinen. Lisäksi vaikutusarvioiden laatimista on vaikeuttanut työllisyysalueiden juuri alkanut toiminta muutoksineen, hyvinvointialueiden talouden tasapainottaminen ja hallituksen linjaukset tulevista sosiaalihuollon säästöistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemat asiantuntijat ovat suhtautuneet hyvin varauksella esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Esimerkiksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL on päättänyt arvioon, että lakimuutos ei todennäköisesti tuota esitettyjä säästöjä, vaan se kokonaisuudessaan lisää viranomaisten ja palvelujärjestelmän kustannuksia muun muassa monialaisten palvelujen ja hallinnollisen työn kasvun myötä. Eli siis lopputulema on täysin päinvastainen asetettuihin tavoitteisiin nähden.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Arvoisa puhemies! Kaiken tämän lisäksi hallituksen esitys vaarantaa työttömien ohjautumisen tarpeenmukaisesti ja oikea-aikaisesti palvelujen piiriin. On tärkeää, että palveluprosesseja pyritään sujuvoittamaan ja pyritään tehostamaan palveluiden oikeaa kohdentumista. Asiantuntijakuulemisissa kuitenkin todettiin, että jo tällä hetkellä palveluun ohjautuvuus on heikentynyt, kun hyvinvointialueet ohjaavat kuntouttavan työtoiminnan palveluun aiempaa vähemmän asiakkaita ja ovat samalla rajanneet palvelujen kestoja. Esitykseen sisältyy siis riski, että osa henkilöistä, joilla ei ole toimeentulotukea mutta joilla on todellisuudessa toiminta- ja työkyvyn rajoitteita, jää palvelujen ulkopuolelle. Kannatettavana ei myöskään voida pitää esitettyä leikkausta hyvinvointialueiden rahoituksesta.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän loppuun vielä todeta, että nyt olisi syytä pysähtyä miettimään ja huomioida myös se, että työllisyyspalvelut siirtyivät vasta kuluvan vuoden alussa kuntien vastuulle. Monin paikoin niin yhtenäiset käytänteet kuin yhteistyörakenteetkin hakevat vielä muotoaan. Eduskunnalla on käsittelyssään tällä hetkellä myös hallituksen esitykset yleistuesta, jossa työmarkkinatuki ja peruspäiväraha yhdistetään yhdeksi tueksi toimeentulotuen uudistamisesta, sekä hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalvelujen kehittämisestä. Näillä kaikilla esityksillä ja tehdyillä muutoksilla on vaikutuksia merkittävältä osin samoihin ihmisiin ja palveluihin. Käsittelyssä on siis jo suuri kokonaisuus, jonka yhteisvaikutuksia ei ole riittävästi voitu arvioida. Mielestäni ei ole perusteltua, että tässä vaiheessa muutettaisiin yksittäistä lakia sitä pistemäisesti uudistaen selkeästi keskeneräisen esityksen pohjalta, jota asiantuntijat ovat voimakkaasti kritisoineet. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

14.57 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Opposition kansanedustajakollegat ovat tässä jo esittäneet perusteltua kritiikkiä, joka pohjautuu sitten näihin vastalause-esityksiin, joita olemme tehneet. Kokoan itse vielä omalla tavallani itse asiassa näitä samoja yhteen seuraavan nelijaon pohjalta.

Ensimmäinen, joka täällä muun muassa äsken edustaja Kaarisalon puheenvuorossa ja aiemmin edustaja Lylyn puheenvuorossa tuli esille, on se, että meillä on oikeasti neljän lakipaketin kokonaisuus, josta voidaan sanoa, että kaikki vaikuttaa kaikkeen. Ne ovat juuri nämä: yleistukilaki eli HE 112, laki toimeentulotuesta ja kuntouttavasta työtoiminnasta eli HE 116, sitten tämä työntekijän palveluprosessi ja työnvälityspalvelujen kehittämislaki eli HE 108 ja sitten nyt käsittelyssä oleva laki.

Valtiovarainvaliokunnassa työelämäjaostossa ihan siinä virallisessa mietinnössämme korostimme sitä, että tällä hetkellä ei hyvinvointialueiden ja työllisyysalueiden yhteistyö varsinkaan vaikeasti työllistyvien osalta toimi riittävän hyvin. Sitten sosiaali- ja terveystoimintaliokunnassa olemme aivan viime päivinä kiinnittäneet huomiota siihen, että Kelan ja hyvinvointialueiden väliin näyttää syntyvän nyt aiempaa suurempi aukko tämän toimeentulotukiasian käsittelyssä, joka on tässä kahden asian päästä meillä listoilla.

Toimeentulotukilain mainitsen sen takia nyt tässä yhteydessä, koska siinä käsitellään myös ihan nimeä myöten tätä kuntouttavaa työtoimintaa, ja siinä esitetään toimeenpanokustannusten olevan 18 miljoonaa euroa. Kelaan täytyy palkata 130 henkilöä lisää ja työllisyysalueille henkilöitä lisää. Siitä tulee yhteensä 18, eli luvut ovat 10 miljoonaa ja sitten 8 miljoonaa euroa. Kaiken kaikkiaan tämä neljän lain kokonaisuus tulee lisäämään byrokra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

tiaa, monimutkaistamaan asioita, ja se näkyy sitten myös näissä byrokratiaa vaativissa rahavarauksissa, joten niin kuin täällä on korostettu, tällainen pistemäinen yhden asian tarkastelu ja siitä sitten laskennallisesti esitetty 1,6 miljoonan euron säästö hyvinvointialueille on hyvin näennäistä.

Tämä toimeentulotukilakiin kaiken kaikkiaan on rakennettu niin, että siinä säästyisi 188 miljoonaa euroa toimeentulotukimenoja mutta sitten vastaavasti lisääntyisi 148 miljoonaa perustoimeentulon menoja ja siitä tulevat verokertymät olisivat 30 miljoonaa. Nämä ovat hyvin tällaisia toivelaskelmia, ja siihen sitten tietyllä tavalla pienenä palasena yritetään istuttaa tämä nyt käsittelyssä oleva laki. Eli on todella perusteltua, että tätä pistemäistä uudistusta tällä tavalla irrallaan muista ei nyt tehtäisi vaan tarkasteltaisiin tätä kokonaisuutta, josta tietyt osat puuttuvat vielä, kuten sosiaalipalvelujen karsimisen ehdotus sadalla miljoonalla eurolla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.00 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! On tosi hienoa, että täällä on kuitenkin porukkaa paikalla keskustelemassa näin tärkeästä asiasta ja teemme sen jopa päivänvalossa tai, sanotaanko, hämärtyvässä iltapäivähetkessä. Se tietenkin on hienoa, että saadaan käsitellä tällaista asiaa yön sijasta päiväsaikaan.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä esitetään nyt ihan vakavalla tavalla käytännössä 1,6 miljoonan euron säästöä. Lähtökohdaksi otettiin hallituksen sopeutustoimia etsittäessä viime keväänä se, että tehtäisiin nopea äkkijarrutus näiden taloudellisten säästöjen lisäämiseksi vielä niin, että saataisiin säästöjä myöskin kuntouttavasta työtoiminnasta. Juuri ennen vaaleja eduskunnassa käsiteltiin hyvin vakavalla mielellä, erityisesti kyselytunneilla, sitä, onko siinä mitään järkeä. Tässä siis on nyt tehty esitys, jossa yritetään säästää 1,6 miljoonaa euroa. No, hyvää on se, että enempää ei löytynyt säästettävää, mutta tässä yhä yritetään etsiä 1,6 miljoonan euron säästöjä.

Tässä hallituksen esityksessä sivulla 11 kuvataan, että jatkossa aktivointisuunnitelmia ja niiden päivityksiä tehdään käytännössä lähes 50 000 suunnitelmaa — siis 48 700 kappaletta — vähemmän kuin nykyisin. Jos otetaan huomioon, että joitakin suunnitelmia päivitetään, niin silloin ikään kuin voidaan laskea, että kaiken kaikkiaan tämän lain voimaantulon jälkeen käytännössä uusia suunnitelmia tehtäisiin 29 210 suunnitelmaa vähemmän.

Kysynkin nyt edustajilta ihan retorisesti, onko järkevää säästää kaiken kaikkiaan 1,6 miljoonaa euroa tämän esityksen vaikutusten yhteenlaskettavissa taloudellisissa lopputuloksissa niin, että me vähennetään lähes 50 000 aktivointisuunnitelman tekemistä. Onko tämä maa sellaisessa kunnossa, että tämä 1,6 miljoonan euron säästö on järkevämpi kuin se, että joku keskustelisi ihmisen kanssa, joka on työtön, ja antaisi mahdollisuuden myöskin nähdä vähän perspektiiviä ja valoa tulevaisuudessa?

Nämä keskustelut, jotka tässä käydään, nimenomaan estävät sen, että näitä aktivointisuunnitelmia ei enää tehtäisi lähes 50 000 ihmiselle. Ja kohta kun tämä soteiltapäivä tässä etenee, niin edustajat, jotka eivät ole pystyneet kaikkiin yksityiskohtiin perehtymään, huomaavat, että yleisturvassa toimitaankin sitten jatkossa aivan toisin. Eli sitten siellä laki vaatisi tapaamaan kasvokkain joka ainoan, eikä käy muu kuin kasvokkainen tapaaminen.

Eivät tässä samat viranomaiset, jotka näitä esittävät, ole kyllä miettineet, miltä tämä näyttää ulospäin. Minun täytyy sanoa, että tämä esityshän on valmisteltu tietenkin osana sosiaali- ja terveydenhuollon hallintoalaa, ja tämä koko esitys, joka liittyy työvoimapalve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

luiden prosesseihin ja kehittämiseen, on valmisteltu taas työ- ja elinkeinoministeriössä. Kun me katsotaan nyt näitä yhtenäisvaikutuksia, niin alkaa hirvittää se, oliko tämä järkevää säästää sosiaalisesta kuntoutuksesta näin.

No, otetaanpa seuraavaksi, arvoisa puhemies, sitten se, mitä palvelua tällä pitäisi saada, kun 50 000 kertaa sitä saa nyt vähemmän. Silloin vaalien aikaan itsekkin nostin esiin sen, voisiko hallitus kertoa, oletteko te oikeasti tosissanne. Ensimmäinen päätös, mikä tehtiin sitten näistä lisäsäästöistä juuri ennen kuntavaaleja, muotoiltiin niin, että kuntouttava työtoiminta tulee säästöjen kohteeksi. Summat olivat silloin isompia. Huomionarvoista on se, mitä on kuntouttava työtoiminta. Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain 14 §:n mukainen sosiaalipalvelu, joka kuuluu hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Eli tässä on siis nyt kysymys siitä, että kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään aivan viimesijaisena toimena, sosiaalipalveluna, niille ihmisille, kun he eivät työttöminä ole työ- tai toimintakyvyltään ja niitä koskevilta rajoituksiltaan mahdollisuuksissa osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön.

Jotta me voidaan täältä 50 000 kertaa jättää homman hoitamatta, niin silloinhan meidän pitäisi olettaa, että juuri tässä ajassa myöskin työllisyys olisi sellaisella tolalla, että näin juuri voisi tehdä, mutta päinvastoin näitten työllisyyslukujen valossa me olemme 2000-luvulla vaikeammassa tilanteessa kuin kertaakaan aikaisemmin. Eli 25 vuoden aikana on käytetty sosiaaliseen kuntoutukseen enemmän resursseja tilanteessa, jossa ei ole ollut tämmöistä määrää työttömyyttä. Ja juuri tässä hetkessä hallitus ajattelee, että kaikki mahdolliset purot nyt pitää löytää säästötalkoisiin ja tässä tilanteessa olisi järkevää tämä 1,6 miljonna euroa laittaa ikään kuin tähän pottiin mukaan.

Hyvät kuulijat, sitten siinä samassa yhteydessä, kun täällä ennen vaaleja käytiin keskustelua siitä, onko hallitus tosissaan, kysyin, mitä tarkoitti se, että kuntouttava työtoiminta siirrettäisiin pois, että kuntouttava työtoiminta siirrettäisiin kuntiin — se alkuperäinen päätös oli tällainen. Siis minä ihmettelin silloin jo sitä, ollaanko tässä tosissaan. No, se on selvää, että joku käytti siellä järkeä, Satonen tai joku muu, ja jälkikäteen tajuttiin, että eihän tällaista voi tehdä. Siis täällä oli sellainen uhka ilmassa, että sosiaalinen kuntoutus siirrettään ikään kuin pois sosiaali- ja terveyspalveluiden pääluokan alta. Se oli tarkoitus siirtää kuntiin. Kyllä minä sen ymmärrän jollakin järjellä, mutta kun se on sosiaalityötä. Ei sosiaalista kuntoutusta voi muuttaa sellaiseksi kuntouttavaksi toiminnaksi, jota tekisi kuka tahansa mutta se olisi sosiaalityötä, ja tämä päätös oli tehty siinä pohjassa. Sitten kaikki menivät kuurupiiloon eikä löytynyt ketään, kuka olisi voinut sanoa, että ette kai te nyt sentään ole tosissanne.

On se hyvä, että joku Satonen on löytynyt sanomaan, [Puhemies koputtaa] että ei tässä ole mitään järkeä. Ja nyt tässä sitten esitetäänkin, että sosiaalinen kuntoutus sentään jää sosiaali- ja terveydenhuollon hallintoalalle. [Puhemies koputtaa] Mutta niin kuin todettu, tässä siirretään siis kaikki ne, jotka tätä palvelua aikaisemmin ovat saaneet — muutkin työttömät, jotka eivät ole saaneet perustoimeentulotukea — nyt tilanteeseen, jossa tätä palvelua ei enää ole käytettävissä. Näiden ihmisten työkykyä tai kykyä nousta koulutusmarkkinoille ei enää katsota olevan tarpeen kohentaa [Puhemies koputtaa] sosiaalisella kuntoutuksella, ja sitä ihmettelen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

15.08 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Edellistä puheenvuoroa on hyvä jatkaa. Kiitos vain siitä, että nimeni mainittiin. Ehkä ansiotontakin arvonnousua, mutta kiitos silti.

Ensinnäkin tästä säästöstä. Minusta on aika erikoista, että tästä on nyt noussut niin iso keskustelu. Siinä olen Kiurun kanssa vähän samaa mieltä, että tähän on tässä ihan siivuasiasia, tämä 1,6 miljoonan säästö. Juuri tarkistin tuosta luvun, ja minulla ainakin tekoöly kertoi, että 27,1 miljardia on hyvinvointialueiden rahoitus ensi vuonna. Tämä 1,6 miljoonaa on kulunut jo tällä välin, kun me ollaan tästä asiasta puolen tuntia keskusteltu. Se kuvaa, että eihän tällä ole hyvinvointialueiden rahoituksen kanssa mitään tekemistä, vaan tämä on vain sellainen laskennallinen summa, joka ikään kuin säästyy siitä, että niitä suunnitelmia ei tehdä, mutta sillä ei ole mitään tekemistä hyvinvointialueiden rahoituksen kanssa. Kyllä se on ihan oma päätöksentekonsa, paljonko sinne annetaan rahoitusta kokonaisuudessaan.

Mitä sitten tulee tähän itse asiaan, niin tähän on pieni tekninen muutos, mutta tämä asia on kyllä sinänsä paljon isompi. Jos oikein olen ymmärtänyt, niin tämä asia on menossa sillä tavalla eteenpäin, aivan kuten Kiuru sanoi, että tämä niin sanottu sosiaalinen kuntoutus jää sinne hyvinvointialueille, kuten pitääkin, mutta sitten taas tämä kuntouttava työtoiminta ei ole käytännössä saanut aikaan kuin pienessä mittakaavassa sitä, että ihmiset olisivat päässeet tämän kuntouttavan työtoiminnan kautta avoimille työmarkkinoille, ja silloin on tärkeää, että on toinen palvelu, joka on samantyyppinen palvelu mutta sellaiselle kohderyhmälle, jotka voivat tämän palvelun kautta tähdätä avoimille työmarkkinoille tai tutkintoon johtavaan koulutukseen, ja tämä tulee sitten sinne TE-palveluihin yhtenä toimintamallina, ja tämän asian valmistelu on ymmärtääkseni käynnissä.

Nämä kaksi asiaa on nyt hyvä erottaa toisistaan, koska niillä on täysin erilainen kohderyhmä. Tässä sosiaalipuolelle jäävässä kuntouttavassa työtoiminnassa kyse on ennen kaikkea ihmisten toimintakyvyn ja ylipäätään elämänhallinnan ylläpitämisestä, ja sillä on oma arvonsa. Mutta sitten on se toinen puoli asiassa, ja siinä tavoitellaan siis sitä, että tämän palvelun kautta ihmisillä olisi mahdollisuus päästä työmarkkinoille ja sitä kautta elämässä eteenpäin. Eli on tärkeää, että näitä molempia viedään eteenpäin ja nähdään tämä osana kokonaisuutta, ja tämä asia, mistä me juuri nyt keskustelemme, on vain hyvin pieni osa tästä kokonaisuudesta.

Siitä olen edustaja Lylyn kanssa samaa mieltä, että meillä tulee kyllä ongelmaksi, ja sen sanoin jo silloin, kun olin vielä valtioneuvostossakin, että tämä välityömarkkinoiden asema tulee tässä olemaan haaste, ja se on nyt nähty. Meillä on paljon vähentynyt nyt jo aktivointi, kunnat aktivoivat huomattavasti vähemmän ihmisiä — jossain näin semmoisen luvun, että 30 000 vähemmän — kuin mitä valtio aikaisemmin aktivoi. Ja tämä tietysti näkyy meillä myös työttömyyden nousussa. Sen suhteen tämä on varmasti asia, jota joudutaan sitten miettimään pidemmässä juoksussa, että millä tavalla tämä välityömarkkina tullaan rakentamaan. Tämä on käynyt ilmi myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

15.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on todellakin keventää aktivointisuunnitteluun ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamiseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita, ja siinä mielessä ajattelen, että kun ylipäänsä esimerkiksi hyvinvointialueilta haluamme olla hallintoa keventämässä, niin on tärkeää tällaisia edis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

tää. Toki tässä on myös se oma säästövaikutuksensa, joka liittyy meidän valtiontalouden vaikeaan tilanteeseen. Valitettavasti näitäkin päätöksiä on pakko tehdä.

Näitä aktivointisuunnitelmia laadittaisiin jatkossa enää työttömyydestä johtuen toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saaville työttömille, ja tähän on se erittäin tärkeä ryhmä, johon on tärkeää kohdistaa myös näitä palveluja. Kuntouttava työtoiminta jatkossa kohdentuisi entistä tarkoituksenmukaisemmin asiakkaille, jotka hyötyvät eniten palveluista. Samalla korostettaisiin sitä, että työttömän palvelutarve tulisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tunnistaa. Samoin tarvitaan viranomaisten tiivistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa. Kuntouttava työtoiminta ei ole tokikaan ainoa työttömän työnhakijan työ- ja toimintakykyä sekä elämänhallintaa edistävä palvelu, vaan sitä voidaan edistää muillakin sosiaalihuollon palveluilla, kuten esimerkiksi sosiaalisella kuntoutuksella, jota voidaan järjestää sosiaalihuoltolain mukaisella palvelutarpeen arviolla. Sen selvityksen mukaan, minä olemme saaneet, aktivointiehdon poistaminen muilta kuin toimeentulotukea saavilta työttömiltä ei johda tilanteeseen, jossa henkilöt jäisivät kokonaan ilman palveluita.

Näitä ehdotettujen muutosten vaikutuksia kuntouttavan työtoiminnan piiriin ohjattavien asiakkaiden määrään ja työttömien työnhakijoiden saamiin työkykyä edistäviin palveluihin on tärkeää seurata, kuten tuossa seurantapöytäkirjassa ehdotetaan. Siinäkin mielessä tämä ponsi on tärkeä, että sosiaali- ja terveysministeriöhän valmistelee parhaillaan sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistamista, ja tämän valmistelun yhteydessä on mahdollista sitten tarkastella, millaisia vaikutuksia kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin tehdyillä muutoksilla on ollut palveluihin ohjautumisessa.

Asiantuntijakuulemisessa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että tässä esityksessä ei nyt varsinaisesti tunnistettu kolmannen sektorin asemaa eikä sen merkittävää roolia kuntouttavan työtoiminnan toteutumisessa, vaikka järjestöt vastaavatkin suuresta osasta palvelun käytännön toteuttamisesta. On tärkeää toki, että myös nämä kolmannen sektorin toimijat huomioidaan myös jatkossa, kun näitä palveluja edelleen uudistetaan ja viedään eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

15.16 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Ennätystyöttömyydessä oleva Suomi sekä ennätysluvut pitkäaikaistyöttömyydessä nostavat kuntouttavan työtoiminnan merkitystä entisestään. Työtoiminnan merkitys on ehkäistä ja parantaa pitkäaikaistyöttömien työ- ja toimintakykyä sekä monesti kateissa olevaa elämänhallintaa tarjoamalla tuettua osallistumista ja sosiaalista aktivoitumista, jotta polku takaisin sinne työelämään ja koulutukseen madaltuisi. Se antaa rytmiä arkeen, vahvistaa itsetuntoa ja elämänhallintaa sekä lisää osallisuudentunnetta yhteiskuntaamme.

Hallituksen esitys jättää todennäköisesti osan työ- ja toimintakykymääräyksistä palvelujen ulkopuolelle. Erityisesti tässä ihmetyttää, miten kuntouttava työtoiminta irrotettiin valmistelussa olevasta sosiaalihuollon palveluvalikoiman uudistamisesta. Tämä on myös asiantuntijoiden näkemys. Lisäksi vaikutusarviot ja asiantuntijakuulemiset osoittavat, että lainsäädännön tavoitteet ovat aika huteralla pohjalla, taas kerran. Lisäksi säästötavoitteet ovat isossa ristiriidassa ennätystyöttömyyden hoitamisessa. 1,6 miljoonan leikkaus kohdistuu taas sinne hyvinvointialueille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.18 Vesa Kallio kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensin hieman näistä euroista. Välillä hämmentää täällä se, kun suhteutetaan, että joku summa on pieni sen takia, kun se vertailuluku on niin suuri. Aina ne eurot, olivat ne sitten pieniä tai isoja summia, jonkun ihmisen kohdalle osuvat. Sille, kenen kohdalle ne osuvat, se on aina merkittävää. Toisaalta jos tässä 1,6 miljoonaa on pieni summa, niin toisessa yhteydessä itäiseen Suomeen pk-yrityksille tullut 700 000 euroa olikin hirmuisen suuri summa. Eli tämä aina välillä vähän näin ensikertalaista hämmentää täällä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnalle annetussa lausunnossa on nostettu esille huoli asiakasryhmistä, jotka voivat jäädä näiden muutosten vuoksi väliinputoajiksi. Täällä hallituksen esityksessäkin todetaan — luen suoran sitaatin: ”Lakimuutoksen seurauksena on myös mahdollista, että jotkin aktivointiehdon piiristä poistuneet työvoimapalveluja ja sosiaalipalveluja yhtäaikaaisesti tarvitsevat asiakkaat saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle. Tällaisia henkilöitä saattaisivat olla esimerkiksi työnhakijat, jotka eivät saa toimeentulotukea mutta eivät työkyvyttömyyden vuoksi kykene osallistumaan mihinkään työllistymistä edistävään palveluun. Lisäksi ne aktivointiehdon piiristä poistuneet työttömät, joilla on tosiasiallinen sosiaalihuollon palvelutarve mutta ei TYM-lain mukaista kolmen organisaation palvelujen yhteensovittamisen tarvetta, saattavat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle.”

Itsekin saan tasaisesti yhteydenottoja tämän tyyppisiltä ihmisiltä, jotka putoavat kaikes-ta yhteiskunnan turvaverkosta läpi tai ohi eivätkä saa apua. Aktivointisuunnitelman rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin voikin sulkea ulkopuolelle henkilöitä, joilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen esimerkiksi perheen tulojen tai säästöjen vuoksi. Silti heillä voi olla selkeä palvelutarve. Riskinä on myös, että työttömän työnhakijan palvelutarvetta ei tunnisteta oikein ja hän jää vaille tarvitsemiaan palveluja. Hallituksen esityksessä todetaan myös, että työ- ja toimintakykyä sekä elämänhallintaa on mahdollista edistää muilla sosiaalihuollon palveluilla, kuten esimerkiksi sosiaalisella kuntoutuksella.

Arvoisa puhemies! Keskusta pitää tärkeänä, että palveluihin ohjautumisen tulisi perustua aina yksilölliseen tarpeen arviointiin ja huolehditaan siitä, että yksikään palveluja tarvitseva työtön työnhakija ei putoa jatkossa kaikkien palvelujen ulkopuolelle, vaan jokainen ohjataan yksilöllisesti tarpeen mukaisesti palveluihin. Valiokunnalle annetuissa lausunnoissakin on todettu, että osalla työttömistä työnhakijoista palvelutarpeet ovat vähäisemmät, jolloin heillä ei ole tarvetta monialaisille palveluille ja tuelle eikä heidän tulisi ohjautua niiden piiriin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.21 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Puheenvuoron pyysin Satosen puheen innoittamana. Täytyy muistaa kuntouttavasta työtoiminnasta ja sosiaalisesta kuntoutuksesta, että silloin kun aikoinaan TE-uudistusta ja sitä siirtoa kunnille tehtiin, niin ajatus oli silloin ensimmäiseksi se, että kuntouttava työtoiminta ja työllistämistä edistävät kuviot jäisivät kunnille ja sosiaalinen kuntoutus olisi hyvinvointialueitten vastuulla selkeästi. Se jäi silloin vähän vaiheeseen, ja nyt siihen on palattu. Katsotaan, mitä sieltä sitten tulee.

Toisaalta voi sanoa, että näillä molemmilla tavoilla kun katsotaan näitä asioita, niillä ihmisillä on aika pitkä matka työmarkkinoille sieltä, kun opitaan sitä elämänhallintaa ja muu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

ta ja sitten toiset opiskelevat ammattia tai kehittävät omaa osaamistaan kaiken kaikkiaan. Se polku on aika pitkä, ja jokainen euro, joka tässä on käytettävissä... Esimerkiksi tämä 1 600 000 on pieni summa tässä isossa kokonaisuudessa, mutta sillä tuhat kuntoutettavaa saa 1 600 euron tuen. Sillä voidaan ostaa sen verran palveluja tuhannelle ihmiselle.

Mutta se, miksi pyysin tämän puheenvuoron, liittyy siihen, että nyt kun hyvinvointialueet ja kunnat eli työllisyysalueet tekevät yhteistyötä, niin erityisen paljon ammattitaitoa ja osaamista vaaditaan niillä työllisyysalueilla, kun pitää miettiä, mihin näitä ihmisiä polutetaan siitä tilanteesta, missä he kulloinkin ovat. Sitten kun tässä on monta lakiesitystä yhdessä, niin tässä on myöskin sellaisia lakiesityksiä, että toissijaiselta etuudelta, toimeentulotuelta, siirretään hakemaan ensisijaista etuutta, työttömyysturvaa, ja se tuo sinne lisää asiakkaita. Tämä koko paketti pyörii nytten tässä erittäin paljon, ja sen vuoksi viittasin tuossa, että työllisyyspalveluista tulee näitten kaikkien toimien osalta sellainen kokonaisuus, että se työnvälitykseen liittyvä kokonaisuus jää vähän taka-alalle ja tulee entistä enempi sosiaalipalvelujen luonnetta sinne työnvälityksen osalle. Minä en tiedä, onko tämä hyvä kehityssuunta, kun ajatellaan sitä, mitä tässä on tapahtumassa. Sosiaalipalveluja tarvitaan, ne ihmiset tarvitsevat palveluja, mutta onko se TE-palvelun kautta kierrättäminen oikea tapa tehdä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

15.23 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua juuri siitä, että näillä työllisyysalueilla tarvitaan sitä ammattitaitoa, jotta joka ikinen löytää sen oikean paikan, jossa oikeanlaista palvelua saa. Ehkä tässä on hyvä myös muistuttaa siitä, että nämä työllisyysalueet ovat olleet käytännössä toiminnassa vasta alle vuoden, joten ihan suuria ihmeitä ei voi myöskään heiltä vaatia.

Kuulostaa totta kai hyvältä juuri se, niin kuin tässä on, että esityksen tavoitteena on keventää näitä viranomaisten tehtäviä ja purkaa aktivointisuunnitelmien ja monialaisten työllisyysuunnitelmien välistä päällekkäisyyttä. Hallituksenkin tavoitteena on ollut byrokratian vähentäminen. Jos verrataan sitä, että vuonna 2024 pelkästään työllistämisuunnitelmia on tehty yli 900 000 kappaletta, niin kyllähän me ymmärrämme, että jokainen tällainen suunnitelma tietysti tehdään tarpeeseen, mutta juuri se, että se sitten kohdentuu myös oikein, niin että se palvelupolku löytyy, on tässä kaikista oleellisinta. Niin kuin tässä aiemminkin jo esimerkiksi edustaja Satonen puhui näistä välityömarkkinoista, niin juuri niinhän tässä on nyt käynyt, että hallitus on monin eri keinoin heikentänyt ja, voi oikeastaan sanoa, murskannut nämä välityömarkkinat. Se tarkoittaa niille ihmisille käytännössä sitä, että kun heidän toimeentulotuestaan leikataan, vähän joka puolelta leikataan, niin meillä on muodostumassa entistä suuremmaksi sellainen ryhmä ihmisiä, joka jo sanoo valmiiksi, että ihan sama, leikatkaa vaan, tehkää ihan mitä haluatte. Heillä ei ole enää sitä näkymää eikä sitä tulevaisuudentoivoa, ja kaikki nämä esitykset yhteensä muodostavat nimenomaan sen toivottomuuden tunteen.

Niin kuin tässäkin jo moneen kertaan todettiin, näitä olisi pitänyt osata katsoa laajempaa kokonaisuutena eikä vain yksittäisinä lakeina. Nimenomaan se yhteisvaikutus muun muassa toimeentulotuen kautta lisää työttömien palveluntarvitsijoitten määrää. Kyllä nämä prosessit tarvitsevat selkeytystä, mutta se, onko tämä se oikea tapa, jääkin isoksi kysymykseksi, erityisesti vielä kun lausunnoissakin kuultiin, että nämä hallinnolliset kustannukset eivät siis vähene vaan ne vain siirtävät paikkaa yhdestä toiseen. Jotenkin on pystyttävä täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

sä yhteiskunnassa huolehtimaan siitä, että myös kaikista heikoimmassa asemassa olevilla olisi toivoa eikä asenne menisi sellaiseksi, että aivan sama, mitä teette.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.26 Krista Kiuru sd: Puhemies! Ajattelin, että en kommentoi Satosen puheenvuoroa, kun hän tästä lähti, mutta siihen on nyt tässä lopussa otettu vielä kantaa.

Minusta se on kyllä vakava kysymys yhteiskunnalle, jos me ajattelemme, että sosiaalisen kuntoutuksen tarpeessa olisivat jatkossa vain toimeentulotuen asiakkaat. Mikä fakta tai tosiasia sen taustalla on? Siis kuka antaa ymmärtää, että vain suomalaiset toimeentulotuen saajat ovat sosiaalisen kuntoutuksen tarpeessa? Tämä on minusta vakava tosiasia, että 1,6 miljoonan euron säästämiseksi tehdään käytännössä lainsäädäntö, jossa ei arvioida yksilökohtaisesti ihmisten tarvetta tulla saamaan tällaista sosiaalista kuntoutusta, jonka tarkoituksena on nostaa tämän ihmisen työ- ja toimintakyky tasolle, että hän voi hakea töitä, hän voi hakea koulutuspaikkaa.

Nyt me katsotaan, että osalla porukasta kyvyn täytyy siis olla sellainen, että koska he eivät saa toimeentulotukea, niin siitä vedetään johtopäätös, että he ovat siis sellaisessa kunnossa, että he voivat hakeutua työmarkkinoille. Tämä ei ole outo ajattelu, koska se näkyy myöskin toimeentulotuen saajia koskevan esityksen toimintalinjassa. Siinähan nimenomaan myöskin oletetaan, että suomalainen toimeentulotuen saaja ei ole sellainen, joka ei voisi työllistyä. Samoin yleisturvassa ajatellaan, että nämä kaikki henkilöt, jotka ovat yleisturvan saajia, ovat ihmisiä, jotka pystyvät hakemaan kokopäivätyötä, heidän toimintakykynsä on sellainen, että he tähän pystyvät.

Tämä on minusta merkittävä ristiriita, kun otetaan huomioon se, missä kunnossa meidän suomalaiset työttömät ovat, siis se työ- ja toimintakyky, ja sen väen määrä, joka on sellaisessa kunnossa, että ei pysty hakemaan näitä. Meillä on varaa tässä tilanteessa päätyä siihen, että me otetaan 50 000 kertaa tämän suunnitelman laatiminen pois, tältä porukalta. Minusta tämä on vakavasti väärin ajateltu lakiesitys. Tässä siis ikään kuin voidaan ajatella, kun näitä tavoitteita tässä katsotaan, että me ei vastata millään tavalla, kuten edustaja Kaarisalo aikaisemmin totesi, tämän ehdotuksen tavoitteisiin. Tässähan halutaan vähentää byrokratiaa ja ylimääräistä työtä, mutta ei sillä ole mitään tekemistä tämän asian kanssa, miten nämä ihmiset saisivat työkykynsä ja toimintakykynsä takaisin. Minusta se on kyllä käsittelemätöntä, että tämä arvovalinta tässä pysyy. Ja jatkuu muuten seuraavassa ja sitä seuraavassakin esityksessä tämä erikoinen arvovalinta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.29 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä kun asiasta keskustelee, on ehkä hyvä katsoa sitä kokonaisuutta, että nythän tosiaan työtön, joka on toimeentulotuella, on edelleen aktivointisuunnittelun piirissä, ja sitä kautta siellä on mahdollisuus päästä kuntouttavan työtoiminnan piiriin. Jos me taas otamme työttömän, joka on työttömyysetuuden piirissä, niin hänellehän tehdään työllistymissuunnitelma, jos ei ole isompia ongelmia työ- ja toimintakyvyssä tai elämänhallinnassa. Sen sijaan, jos sitten tällä työttömällä, joka on työttömyysetuudella, on työ- ja toimintakyvyn rajoitteita tai elämänhallinnan puutteita, niin hänelle tehdään sitten monialainen työllistymissuunnitelma, jonka kautta voi yksi kuntoutustoimenpide olla tämä kuntouttava työtoiminta... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] mikä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2025 vp

on sitten kuitenkin yleisesti katsottuna tällöinen viimesijainen palvelu, ja siellä on sitten kaikki muut palvelut olemassa ennen tätä. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.31 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Lainaan suoraan sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä tämän lain soveltamisalaa ja vaikutuksia koskevaa kappaletta. Tässä kappaleen puolivälin jälkeen valiokunta toteaa näin: ”Aktivointisuunnittelun rajaaminen vain toimeentulotukea saaviin voi sulkea ulkopuolelle henkilöitä, joilla on selkeä palvelutarve mutta joilla ei ole oikeutta toimeentulotukeen. Myös työttömyysetuutta saavat asiakkaat, joilla on kuntouttavan työtoiminnan tarve mutta ei monialaista palvelutarvetta, voivat jäädä kuntouttavan työtoiminnan ulkopuolelle.”

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 109/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.